

INGLIZ TILINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VOSITALARINING ROLI

Sherboboyeva Sabina Farhodovna,

Samarqand davlat chet tillar instituti

Narpay xorijiy tillar fakulteti 2-bosqich talabasi

Zoyirova Dिल्фуза Xayriddinovna,

Samarqand davlat chet tillar instituti

Narpay xorijiy tillar fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Multimedia vositalari asosida dars o'tish ta'lim samaradorligini oshiradi, bilimlarni mustahkamlash, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko'nikma va malakalarni shakllantirish asosiy maqsad hisoblanib, bu maqolada ingliz tilini o'qitishda multimedia vositalarining roli haqida ma'lumot keltirilgan.

Kalit so'zlar: multimedia, animatsiya, innovatsion, kommunikatsiya, raqamli o'quv resurs, audio, video, grafika, kompetentlik,

O'zbekiston milliy ta'lim-tarbiya jarayonida multimedia vositalarini qo'llash tajribasi shakllanib bormoqda. Negaki bu ayni vaqtda zamon talabidir. Bugungi kunda ingliz tili ta'limi sifatu va samaradorligini oshirishda kompyuter va axborot texnologiyalarining zamonaviy texnologiyalaridan samarali foydalanish asosiy omil hisoblanmoqda. "Multimediali darslar"dan foydalanish ingliz tili dars jarayonida sifat va samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Multimedia yoki raqamli o'quv resurslari o'quvchilarga axborotni qayta ishlashni qo'llab-quvvatlovchi turli xil media elementlaridan foydalangan holda aqliy tasavvurlar bilan yaxshi munosabatda bo'lishga yordam beradi. Ta'lim uchun multimediadan foydalanish bo'yicha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rasm va so'zlarni birlashtirishgan o'quvchilarda faqat so'zlardan foydalanadiganlarga qaraganda ko'proq ijobiy natijalar kuzatilgan.[2] Ingliz tili fani o'quvchilari uchun o'qitish va o'rganish jarayonida multimedia qo'llash vositalarining ba'zi afzalliklari quyidagicha umumlashtiriladi:

1. Mavhum tushunchalarni aniq tarkibga aylantirish qobiliyati
2. Cheklangan vaqt ichida katta hajmdagi ma'lumotlarni kamroq harakat bilan taqdim etish qobiliyati
3. Qobiliyatli o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirish
4. O'qituvchiga o'quvchilarning ta'limdagi pozitsiyasini bilish qobiliyatini beradi.

Multimedia vositalari pedagogik nuqtayi nazaridan boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'lim-tarbiya jarayoniga tatbiq etilishida kompyuter asosida

yangicha yondashuv hisoblanadi. Shu orqali, o'quvchilarda ta'lim jarayonining samaradorlik darajasini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu sababdan boshlang'ich sinf darslarini o'rganishda rivojlantiruvchi muammoli va pedagogik texnologiyalarni asosiy jihatlarini o'zida ifodalovchi "Multimedia-dars", "Slaydli dars", "Seminar dars" kabilarni qo'llash tavsiya etiladi. Seminar dars o'quvchilarning mustaqil chiqishlarini jamlovchi, lozim topilgan paytda munozaraga asos yaratuvchi dars hisoblanadi. Bunday darslarda o'qituvchi boshqarib, yo'naltirib turish vazifasini bajaradi, o'quvchilar esa mustaqil ijodiy ishlovchi o'z fikriga ega shaxs sifatida o'quv faoliyatiga kirishadilar. "Multimediali darslar" dan foydalanish ta'lim dars jarayonida sifat va samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Bu jarayonda o'qituvchi: - O'quv materialini ko'rgazmali taqdim etadi; - Yangi materialni jadallik bilan yetkaza oladi; - Axborotlar tezligi va hajmini animatsiyalar ko'magida boshqara oladi;[1] Ingliz tili ta'limda multimedia texnologiyasining barcha fanlar kesimida keng ko'lamda qo'llanilishi natijasida ta'lim tizimining sifatiga ta'sir ko'rsatish tushuncha va bilimlarni tezroq o'zlashtirishini ta'minlab beradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili fanidan o'rganiladigan o'quv materiallarini osonlashtirish maqsadida o'quv materiallari bir-biri bilan bog'liq qismlarga ajratiladi, so'ngra ta'limni o'zlashtirish samaradorligini oshirish uchun vazifalar ketma-ket bajarilishi rejalashtirilgan bo'ladi. Masalan, ona tilidagi maktab so'zi dastlab ikki bo'g'inga mak-tab, so'ngra tovushlarga m,a,k,t,a,b ajratiladi. Ushbu tovushlarning birikishidan mak birinchi bo'g'in, tab ikkinchi bo'g'in hosil bo'ladi va bu bo'g'inlar birikib maktab so'zi hosil qilinadi. Bu bilan ingliz tili darsi o'quvchilarining so'z boyligi oshib, nutqida maktab so'zining mazmun-mohiyatini, maktabning ta'lim beruvchi maskan ekanligi, o'quvchilar maktabda o'qish va tarbiya topadigan joy ekanligi to'g'risida tushunchaga ega bo'ladi. Bunda monitor ekranida maktabning umumiy ko'rinishi, maktab atrofida gullarning ochilib turishi, xush kelibsiz, degan so'zning maktab peshtaxtasiga yozib qo'yilganligi, bolalarning maktabga sumkalarini ko'tarib borishlari monitor ekranida harakatlar bilan namoyish etilishi qiziqarli tarzda kechadi. Muhim tomoni shundan iboratki, ushbu texnologiyada o'rganilayotgan o'quv materiallari multimedia asosida bajariladi. Ilm-fan, texnika va ishlab chiqarish sohalarining tez sur'atda jadallik bilan rivojlanishi barcha ta'lim muassasalarida ta'lim- tarbiya sifatini mazmun jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, ayniqsa, "...til ta'limning sifatini oshirish, ta'lim standartlari, o'quv dasturlari, darslik va qo'llanmalarni takomillashtirish, ilg'or pedagogik va axborot- kommunikatsiya-texnologiyalarini keng joriy etish masalalari" bugungi kunda ingliz tili ta'lim tizimida ayniqsa, ona tili ta'limida dolzarblik kasb etmoqda.[3] Ona tili ta'limini audio, video va multimediali vositalar yordamida amalga oshirish o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish innovatsion faoliyatlardan biri sanaladi. Hozirgi kunda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda o'qitish

usuli ta'lim sohasi yo'nalishlari bo'y icha multimedia vositalaridan foydalanib, tatbiq qilinmoqda. Hatto, har bir oila multimedia vositalarisiz, hordiq chiqarmaydigan bo'lib qoldi. Amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, multimedia vositalari asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitish samarasi an'anaviy usulga qaraganda 2 barobar unumli va vaqtdan yutish mumkin ekan. Multimedia vositalari asosida bilim olishda 30% gacha vaqtni tejash mumkin bo'lib, olingan bilimlar esa xotirada uzoq muddat saqlanib qoladi. Agar o'quvchilar berilayotgan materiallarni ko'rish asosida qabul qilsa, axborotni xotirada saqlash 25-30% gacha oshadi. Bunga qo'shimcha sifatida o'quv materiallari audio, video va grafika ko'rinishida mujassamlashgan holda berilsa, materiallarni xotirada saqlab qolish 75% ortadi.

Axborot texnologiyalarini o'qitishga joriy etish, axborotni idrok etish va qayta ishlash jarayonini ancha diversifikatsiya qiladi. Kompyuter, Internet va multimedia tufayli o'quvchilarga keyingi tahlil qilish va saralash bilan katta hajmdagi ma'lumotlarni o'zlashtirish uchun noyob imkoniyat yaratildi. Ta'lim faoliyatining motivatsion asoslari ham sezilarli darajada kengaymoqda. Multimediadan foydalanish sharoitida talabalar gazetalardan, televizordan ma'lumot olishadi, o'zlari intervyular o'tkazadilar va telekonferensiyalar o'tkazadilar.

Til portfeli texnologiyasida chet tilini bilish darajasini baholashning asosiy mezonlari sinov hisoblanadi. Ushbu texnologiyaning ustuvor yo'nalishi ta'lim jarayonini o'qituvchidan o'quvchiga yo'naltirishdir. O'quvchi, o'z navbatida, uning bilim faoliyati natijalari uchun ongli ravishda javobgardir. Yuqoridagi texnologiya talabalarning ma'lumotni mustaqil ravishda o'zlashtirish ko'nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantirishga olib keladi. Umuman olganda, til portfeli ko'p funksional bo'lib, ko'p tillilikning rivojlanishiga hissa qo'shadi.

REFERENCES:

1. Жохнсон, К. Э. Тхе Сосиосултурал Турн анд Итс Чалленгес фор Сесонд Лангуаге Теачер Эдусатион. // ТЕСОЛ Куартерлй., – Лондон., 2006.
2. Хармер Ж. Тхе Прастисэ оф Энглиш Лангуаге Теачинг. – Лондон., 2001.
3. Интернет манбалари.
4. Sutrina, John Joseph, "Literary criticism contained in the works of Mark Twain" (1951). Graduate Student Theses, Dissertations, & Professional Papers. 2854. <https://scholarworks.umt.edu/etd/2854>. - 21p.
5. Куйирокда улардан бири, Томнинг Сахро Кабирга ҳаво шаҳридаги саёҳати ҳақида фикр юритилади.
6. Старцев А. Марк Твен и Америка./Твен, Марк. Собрание сочинений в восьми томах. Том 1. – Москва: Правда, 1980. – 3-4 с.(401).

7. Марк Твен. Том Сойернинг янги саргузаштлари. - Тошкент: Ёш гвардия, 1980.

www.ziyouz.com.kutubxonasi

8. Kurbanova, M. M., & Ataeva, G. B. (2020). Problems facing efl teachers in mixed ability classes and strategies used to overcome them. ISJ Theoretical & Applied Science, 01 (81), 721-725.

9. Курбанова, М. М. (2021, December). ГЕКЛЬБЕРРИ ОБРАЗИ ВА БАДИЙИ МАКОН МАСАЛАСИ. In International journal of conference series on education and social sciences (Online) (Vol. 1, No. 2).

10 . Ataeva, G. B., & Kurbanova, M. M. (2019). EFL (ESL) AND ESP AS A SUBJECT AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. In НАУКА-ЭФФЕКТИВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ ПОЗНАНИЯ МИРА (pp. 6-8). 11 . Ataeva, G. B., & Kurbanova, M. M. THE ROLE OF GRAMMAR TRANSLATION METHOD IN MODERN LANGUAGE TEACHING. Zbiór artykułów naukowych recenzowanych., 73. 12 . Mamadjanovna, K. M., & Nodirjon o'g'li, N. N. METHODS OF TEACHING RAILWAY TERMINOLOGY IN A FOREIGN LANGUAGE. Zbiór artykułów naukowych recenzowanych., 189.